

*és fehérszárnyú madaraktól
kérdeszted, hogy hol vagyok.*

*Kergettük egymást sok-sok éven,
belefáradt már mindenünk,
kerestelek anyám szemében
s kerestél engem mindenütt.*

*Aztán egyszercsak néztük egymást
ismerősen és idegen,
szemünknek megkopott a fénye
s szárnyunk kihullott ideleenn.*

*De valami kellett, hogy legyen,
valami mégis megmaradt,
tiz éven át gyötörtük egymást
s egymásra leltünk ezalatt.*

*Ó, mert nagyon pőrén születünk
s ellenségünk a févilág,
megőrülnék, ha egymagamban
nézném ezt a komédiát.*

*Két testünkben egy már a lélek,
jöhetnek hitvány, gaz napok,
nem kongó ércben van a kincsünk,
egymásban vagyunk gazdagok.*

*Erőt élethez és halálhoz
egyikünknek a másik ad,
s ki előbb ér egy jobb világba,
megvárja majd a másikat.*

A PETRÓLEUM TÖRTÉNETE

Irta: ASZÓDY JÁNOS

Nagyapáink meséiből emlékezhetünk rá, milyen forradalmi ujitást jelentett mintegy hetven évvel ezelőtt, amikor a sarki szatócs üzletében először jelent meg az a fényes alkalmatosság, amely alkatára alig különbözött a korábbi olajmécsesektől s amelyben, a benne uszkáló zavaros, rossz szagu folyadék éppen csak hogy megpislogtatta a beléje nyuló lámpabelet. A gázvilágítás tökéletesített Auer-fénye mellett olvasgató századelejei polgár, de még az Edison izzólámpa tökéletes győzelmét megérő, háborús nemzedékünk is, joggal tehette fel a kérdést, amikor egyszer, valahol, a petróleum felbukkanó problémájáról olvasott: „Ugyan, mi fontossága lehetne ennek a zavaros, furcsa tulajdonságú folyadéknak? Igaz, hogy közel egy évszázaddal ezelőtt forradalmasította a világitást és az évezredek óta használt mécses és gyertya pislákoló lángja mellé, akkori fogalmak szerint, nappali fényességet varázsolt a félho-

mályhoz szokott szobákba. Na, de már azóta őt is kiszorította a gáz és a villany és fiaink jóformán el is felejtették. A petróleum ne akadékoskodjék és ne fontoskodjék. A fejlődés szabályainak megfelelően vonuljon vissza és adja át helyét a nála tökéletesebbnek bizonyuló világítási lehetőségeknek." A polgárnak igaza van. A világítás történelmében lemaradt a petróleum, de a bibliai idők „égő vize“ mégis tengerré dagadó, háborukat okozó, izzó, romboló lávatömeggé forrott, amely a maga csendes, szelid, megfélemezhetőnek látszó alakjában, a legnagyobb hatalmak egyike a mai világban.

*

A nyers kőolaj, főtömegében, szénhidrogénekből álló barna vagy világosabb színű folyadék. A lelőhelyek, külső alakra és belső összetételre nézve is, különböző nyersolajat adnak. Így pl. Perzsia és Irák nyersolaja barna és ragacos, Holland-Indiáé szalmasárga és vizszerűen folyékony, a venezuelai fekete és szurokszerűen vastag. Az északamerikai olajokban sok a szénhidrogén és a kén, a kaliforniaiban a nitrogén. A középamerikai olajok benzinen, paraffinban, világítóolajban és aszfaltban gazdagok. A délamerikai olajokban sok a naftén. Ugyanez áll az orosz olajokra is. Ez teszi ezt a két olajfajtát a világ legjobb petróleumává. Egyedül a jávai olaj éri fel naftén tartalom szempontjából. A sorban a következő a keletgalíciai kőolaj értéke. A román olajok háromfélék: 1. Könnyű fajsúlyú, sok paraffinnal, kevés kénaszfalt- és gyantatartalommal. 2. Közepes fajsúlyú, sok kénaszfalt és gyanta anyaggal, — és végül 3. Paraffinban szegény, sok kénnel, gyantával és aszfaltanyaggal. Valamennyiben bőven van naftén és aromás szénhidrogén.

A nyersolajból desztilláció útján választják ki a különböző melléktermékeket. Eleinte alacsonyabb forráspontú részek távoznak el, később a magasabb forráspontúak. Így pl. a petroléter 45-70, a világító petróleum 150-300 fok között. 300 foknál a desztilláció magától megáll, a maradék masszát hirtelen nagy hőnek vetik alá. Ekkor válik ki a nehéz benzín. Ezt az eljárást „cracking“-nek hívják. Csak 1910 után kezdték használni, jóllehet már 1861-ben feltalálták, véletlen útján. Az egyik olajüzem munkása, azért, hogy munkahelyéről hamarabb szabaduljon, az előírt foknál nagyobb hőnek vetette alá a kazánban forró folyadékot. Bizonyos idő múlva észrevette, hogy a tartályban lévő olaj nem a megszokott színű. Már benzinné változott. A munkást el is bocsátották, mert néhány száz liternyi olajat „elrontott.“ Akkor még nem is sejtették...

A kőolaj, aszfalt vagy földgáz történelmi nyomairól elmondhatjuk, hogy ezeknek az anyagoknak felhasználása éppen olyan régi keletű, mint a történelem. Sőt, a prehisztórikus idők leletei között is számtalan olyan nyom akad, amely pl. a szurok őskori használatát bizonyítja. Így a svájci tavak cölöpépítményei cölöpeinek hegyét aszfaltburkolattal tették vízhatlanná. A nyers petróleumot vagy aszfaltot az őskorban a föld egész területén használták. Az ókori Kis-Ázsia környékén lakó népek korán megbarátkoztak a petróleummal, amelynek ősi lelőhelyei ma is megvannak a Káspi-tenger mellett, Mezopotámiában, továbbá a Holt-tenger völgyében. A kőolaj őskori felismerésének és felhasználásának legjobb bizonyítékait a Biblia szolgáltatja. Szodoma és Gomora pusztulásáról Ezsaiás próféta így ír (Ezs. 34, 9-10): „És változnak patakjai szurokká és pora kénkövé és lészen földje égő szurokká. Éjjel-nappal el nem

alszik, örökké felgomolyog füstje...” — A Biblia Noé bárkájáról a következőket mondja: „Csinálj magadnak bárkát gófér fából, rekesztékeket csinálj a bárkába és szurkozod meg kívül és belül szurokkal...” (Genesis 6, 14-15.) (A szurok helyett itt mindenütt bitumen illetve mégpontosabban, aszfalt érendő, mert a fakátrányszurkot csak a későbbi rómaiak kezdték használni*.) A Babel-tornyára vonatkozó részek így szólnak: „Jertek, vessünk tégla és égezzük ki jól. És lón nekik a téglakő gyanánt, a szurok ragasztó gyanánt. És mondanák: Jertek építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek a teteje az eget érje...” (Genesis 11, 3-4.). — Az óskori Perzsia, Babilon hatalmas területén mindenütt templomok épültek a földből feltörő csodálatos tüzek köré. Azokat a helyeket, ahol az égő olaj összegyűlt, a perzsák *neftai*-nak vagy *neftoi*-nak nevezték. Valószínűen innen ered a nyersolaj „nafta” elnevezése. „És a király és miniszterei, akik bedobták őket a tűzbe, nem szűntek meg a kemencét éleszteni naftával, kóccal, szurokkal és venyigével és a láng előretört a kemence felett negyvenkilenc ölnyire és elégette a káldeusok közül azokat, akik a kemence közelében állottak...” (Dániel próféta 3, 46-50).

A későbbi történetírók már bővebb és részletesebb anyaggal ismertetik az „égő föld” és „égő víz” csodáját. *Plinius* (65 Kr. e.) sok helyen ír „folyékony és iszapos szurokról”, amelyet „naftának neveznek Babylon környékén és amely olyan folyékony majdnem, mint a víz és a tűz, ha ráíramodik, mindjárt eléri.” — Sőt, *Strabon* (63 Kr. e. 16. Kr. u.) *Geographica*-jában már úgy ír a naftáról, mint világítóanyagról. „...a fekete nafta folyékony, fekete aszfalt, amelyet oliva helyett lámpákban égetnek.” *Nagy Sándor* görög harcosai azonban úgy látszik, nem tudtak semmit a petróleumról, mert *Plutarchos* szerint, az Oxus partján, a 331-ben Kr. e. talált „olajat” kedvező előjelnek vették, mivel a közelben sehol olajfa nem volt látható. Ami az óperzsiai lelőhelyeket illeti, a Baku környékén lévő olajforrások legalább olyan régen ismertek, mint a mezopotámiaiak. Az Apscheron félsziget templomaiba, amelyekben a földgázzal táplált szent. öröktüzek égtek már a VI. században Kr. e. tűzimádók ezrei zarándokoltak. A tűzimádó templomok egy része ma is áll a modern furótornyok erdejében. A XIII. században *Marco Polo*, Kína felé vezető útjában Baku vidékén is megfordult. Elmondja, hogy: „hatalmas természetes szökőkutat látott, amely annyi olajat adott, hogy száz hajó is jól rakodhatott volna abból egyidejűleg.” Egyiptomban is nagy becsben állott a petróleum. Egyes tudósok szerint, maga a „nafta” szó nem perzsa, hanem egyiptomi eredetű, mert *Phtha*, a tüzes napisten vagy *Nephtis* királyné nevével áll összefüggésben. Az utóbbinak hieroglif jele egy áldozó oltár, rajta álló áldozó csészével, ami arra utal, hogy égő folyadékkal áldoztak ennek az istennőnek. Az aszfaltot különben Egyiptomba Babyloniából vagy a Holt-tengerről kellett szállítani és így valószínűleg kincs számba ment. Főleg a mumiák bebalzsamozásánál hasz-

* BITUMEN elnevezés foglalja össze általában azokat a természetben előforduló anyagokat, amelyeknek szénhidrogén tartalma nagyobb, mint a szénké. Így a földgázt, nyers petróleumot és aszfaltot. A bitumen sem kémiai, sem fizikai tulajdonságaiban nem hasonlít az ugyancsak fekete kátránnyhoz és szurokhoz, amelyek a kőszén desztillációjának termékei és amelyekkel nagyon gyakran összetévesztik.

málták. A fáraók sirkamráinak falain egyes helyeken éppen olyan aszfaltvakolást találtak, mint a babiloni építkezéseknél. A petróleumot azonban nemcsak a klasszikus kor világa, hanem a Távolkelet is ősidők óta használja. Régi japán krónikákban olvashatunk az ásványolajról, „az égő vizről“ és az aszfaltról, az „égő földről“. A föld legrégebbi petróleumfuro területén *Szezsuanban* (Kína) pedig még nemrég ugyanazon módszerek szerint dolgoztak — a sónyerésről szóló kínai könyvek szerint — mint 2000 évvel ezelőtt. A kézierővel, bambuszcövek és kötelek felhasználásával néha évtizedekig eltartó furások 1000 méter mélyek! A mai fejlett technikai eszközök segítségével elért legmélyebb petróleumfúrási pont, 3458 méter, nem is nevezhető olyan csodálatos teljesítménynek ezek után.

A petróleumtermékek egyéb felhasználását illetőleg mindenféle találunk nyomokat. Már *Herodotos* látott a Tigrisen kerek, kosárazerű, nádfonatú, bitumennel bevont csónakokat, amelyeket ma is használnak és ugyanugy készítik őket, mint évezredekkel ezelőtt. Kr. e. 3200-tól kezdve Nippurban, Ninivében, az Indus völgyén végig, az összes nagyobb építkezéseknél aszfalthabarcot használtak. Csatornákat, vízmedencéket már Kr. e. 2800-ban bitumenhabarccsal készítettek Nippurban. Később Rómában „szicíliai olaj“ néven ismerték és világításra használták már, Amerika indiánjai pedig, egészen az európaiak érkezéséig, *Pensilvániában* és *Kanadában* orvosságnak használták a petróleumot. *Pensilvánia* neve szándékosan maradt utóljára a beszámolóban, mert a petróleum modern történetének kiindulópontja ehhez a helyhez fűződik.

1840-ben történt, hogy bizonyos *Kier* nevű ur *Pittsburg* mellett a petróleumot talált, összevásárolt néhány ezer palackot, kiabáló vignettákat ragasztott rá és körutra indult, hogy a fekete folyadékot, amelyet „*Seneca Oil*“ -nak keresztelt el, mint csodatevő orvosságot árusítsa. Közben meggazdagodott és mint gazdag ember, sok szabad idővel rendelkezvén, hozzálátott, hogy a petróleumot lepárolja. Ilyen formában bizonyos értékű világító olajat kapott, de kezdetleges berendezésével csak keveset tudott előállítani. Kutja nemsokára kimerül és *Kier* urat kőolajostól egvűtt elfelejti a történelem. Tizennyolc évvel később, 1858-ban, bizonyos *Eduard Drake*, *Pensilvániában*, *Titusville* mellett kutat ásat. Sós vizet keres, amelyből lepárolással sót akar kivonni marháinak számára. A kútból viz helyett bűzlő, fekete folyadék tör fel az égnek és *Drake* átkozza az isteneket, mert munkája kárbaveszett. Később hírt veszi a 18 év előtti *Kier*-féle kísérletnek, amerikai orra gyors gazdagodást sejt és egy év múlva *Drake* primitív szivattyúval felszerelt kutjából naponta 25 hordó nyers olajat hoz felszínre. 1859-ben a világ nyilvántartható petróleum termelése 250 tonna körül mozoghatott. Tíz évvel később *Drake* szerény kutja körül furótornyok ezrei sokasodnak és *Titusville* környéke egyedül hatmillió hordó kőolajat termel évente. Jó üzletet remélve, a tőke özönlenni kezd a pensilvániai mezők felé. *Drake* felfedezése után tíz évvel az amerikai petróleumiparba 200 millió dollárt fektettek be és *Titusville* mellett, az *Alleghany* völgyén végig, hatvanezer munkást foglalkoztat a kőolaj. Persze a spekuláció is nekiindul. 1860-ban, a „boom“ első fázisában, husz dollárt fizetnek egyetlen hordó kőolajért, 1861 végén ugyanaz a hordó már tíz centet ér, 1863-ban újra emelkedni kezd, nyolc dollárt ér, de 1865-ben ismét visszaesik s csak három dollárt ér. Mindennek főleg az az oka,

hogy a petróleumot csakis világítási célokra használták és a melléktermékeket elégették vagy egyszerűen vízbe folyatták. Ugyanakkor, amikor Drake akaratlanul megtalálta az első komolyan kihasznált petróleumfőledet, Németország egyik kis falujában Siegfried *Marcus* az első robbanómotort konstruálta. A model még kezdetleges és az első motor egy hengeres volt és tizenöt percig járt. 1875-ben a bécsi kiállításon már olyan gépet mutattak be, amely három órán át járt egyfolytában, amikor 1882-ben *Rockefellerék* megalapítják a *Standard Oil*-t, *Karl Benz* Mannheim-ban elindítja az első gépkocsit. A robbanómotor 1905 felé forradalmasította a kőolaj birodalmát. Mivel azonban eleinte főleg a kenőolajak miatt desztillálták a petróleumot, a visszamaradt anyagokat vagy az előbb elpárolgott anyagok nagy részét eldobták. A nyersolaj 75 százaléka kárbament. A *Diesel* motor megjelenése teljesen átfurmálja nemcsak a robbanómotorok világát, de a petróleum finomítási eljárásokat is. Már a benzín a legfontosabb melléktermék. *Lord Fisher* már 1882-ben azt hirdette, hogy a petróleumfűtés a flotta teljesítőképességét 50 százalékkal növelné. „Ha adva van egyrészt egy olajjal, másrészt egy szénrel fűtött hajó, akkor bizonyos, hogy az előbbi jár gyorsabban. A gyorsaság pedig a tengeren hatalmat jelent. Az olajfűtés 60 százalékkal csökkenti a gépek és a fűtőház személyzetét. Az olajjal fűtött hajó minden pillanatban harcra képes, míg a szénrel fűtött hajók rengeteg időpocsékolást jelentő előfűtést igényelnek. Az elraktározott szén minősége rosszabbodik, az olajé ugyanaz marad. Bűn és döresség, csatahajó fedélzetére akár egyetlen gramm szenet is felvinni“. Ezt mondotta *Lord Fisher*, angol admirális 1882-ben, amikor még kinevezték ezért az abszurdumért. 1902-ben az Egyesült-Államok külügyminisztériuma körlevélben hívja fel a konzulátusok és követségek figyelmét a petróleum fontosságára: „...a kőolaj elsőrendű fontossága nyilvánvalóvá vált. Az ismert területek kiaknázása és új területek szerzése egészen agresszív módon folyik szerte a világon. Szükséges tehát, hogy a külügyi képviseltek a petróleum dominiumában előforduló összes változásokról, eseményekről pontos jelentést küldjenek be...“ Amikor pedig 1913 októberében az angolok vízrebocsátják első nagy páncélosukat, a *Queen Elisabeth*-et, amelyet már csakis olajjal fűtöttek, a világ beismerheti, *Lord Fisher*nek igaza volt. Azóta a kereskedelmi hajózásban is hatalmas jelentőségre tett szert az olaj-fűtés. A fejlődést igazolja a világ hajótér tartalmában történt változások százalékaránya:

	1914	1924	1925
Vitorlások	8.06	3.92	3.50
Gőzhajók (szénfűtés)	88.84	66.20	62.76
„ (olajfűtés)	2.65	26.79	27.54
Motorhajók	0.45	3.09	6.20

Mintegy hetven évvel ezelőtt, amikor a naftát különleges tulajdonságú, csodálatos orvosságnak hitte a világ, Észak-Amerika tudatlan falvait kis csoport artista járta. Néger táncosok, muzsikusok, akrobaták, kőzötlik egy egészen fiatal ember, aki az előadások szünetében ríktó vignettás, sötét folyadékot tartalmazó üvegcskéket árult borsos áron, mondván, hogy az üvegekben olyan orvosság van, amely magából a földnek gyomrából jött elő és amely csodálatos hatásánál fogva reumát és egyéb fájdalmakat, sőt, magát a rákot is gyógyítja. Ez a fiatalember *John D.*

Rockefeller édesapja volt.

A ripacs fiából a világ leggazdagabb és egyik leghatalmasabb emberre lett, a fekete folyadék, javasasszonyok mindentgyógyító szere pedig a gépkocsik, tankok, páncéloscirkálók és repülőgépek hajtóerejévé. A petróleum igazi uralma attól a naptól datálódik, amikor Rockefeller megalkotta a *Standard Oil*-t 1865-ben, amikor tőkéje még csak 5000 dollár. Azt is az apjától kapta, kölcsön, 11 százalékos kamatra. 1920-ban egymilliárd dollár a *Standard* alaptőkéje, 1936-ban egymilliárd hétszáz millió. 1920-ban ugyanannyi nyereséget vallott be, mint amennyi az alaptőkéje. Egy milliárd dollárt! Amikor Anton Zischka 1934-ben felteszi a kérdést Rockefellernek: „Megmondaná-e, mennyi a magánvagyonna“, ezt a választ kapja: „Hát... ezt senki sem tudja. Jőmagam sem. 1909-ben kitett valami tízmilliárdot, de azóta, nem kutattuk...”

Nem Rockefellerék egyedül azok, akik így megszédtek magukat. A másik legnagyobb petróleumvállalkozás, a *Royal Dutch* története sem szerényebb. Henry Deterding, holland hajóskapitány fia, 1888-ban beházasodik Kessler August, a hollandi petróleumtársaság, a *Royal Dutch* igazgatójának családjába. A kis kőolajkitermelő rosszul megy, amikor a 30 éves Deterding kezébe veszi. 500.000 hollandi forint értékű új részvényt helyez el a piacon és a következő évben olyan bő a termelés, hogy a *Royal* 8 százalék osztalékot fizet. Rockefellerék megdühödnek és eltasposni készülnek a holland vállalkozást. De Deterding nem enged s mikor Kessler halála után az igazgatói székbe kerül, a kis vállalkozás 5 millió forintjával hadat üzen a rockefelleri 900 millió dollárnak. 1897-ben a *Royal Dutch* egyesül a londoni *Marcus Samuel*-féle szállítási vállalattal, a *Shell*-el és megjelenik a történelemben a *Royal Dutch Shell Company* cég. Deterdingnek jól jön a társulás. Angol céggel társult... Hollandia nem védheti meg a növekvő vállalkozást az amerikai tőke ellen. Marcus Samuel a társulásig Távolkeletről szállított árut Londonba. Visszafelé sohasem akadt „fuvarja“. Egy napon valaki megbizta, szállítson néhány ezer petróleummal teli kannát Shangháiba. Marcus Samuel erre megépítette az első ciszterna-hajót. Amikor Deterding a társulás harmadik évében rohamra indul Rockefellerék ellen, egész flotta ciszterna-hajója van. De John Di sem rest. A kőolajdiktátor fejében megszületik a *pipe-line*, a petróleumvezeték gondolata. Száz és száz kilométerről ömlik a kőolaj a kikötők, feldolgozóhelyek felé. Szállítása tizenhatszor kevesebbe kerül, mint a legolcsóbban számított vasuti tarifa. A *pipe-line* óriási befektetést igényel. Nemcsak csőrendszer szükséges hozzá. Egész szivattyutelep, fűtőberendezés, személyzet, különleges acél. Megépítése rengeteg pénzt emészt. Amerikában kb. 300.000 frankba kerül egy kilométernyi vezeték, Irákban másfélmillió frank. A francia vezeték hossza, amely az iraki Kirkukból a tengerig, Tripoliig vezet, 850 km., az angol rész, Haifáig 1.100 km. A Baku-Batum közötti 825 kilométer. De mi ez ahhoz képest, hogy Amerika területén 200.000 kilométernyi a *pipe line*, amely majdnem kizárólag a *Standard Oil* tulajdona. Ez magában véve több, mint egy milliárd dollár befektetett tőke. 1900-ig majdnem minden ciszterna-hajó Rockefelleréké volt. Ma, a világ hajótér tartalmának nagy része, mintegy kilenc millió tonna, ciszternahajó és ennek 75 százaléka a *Royal Dutch* tulajdona. Rockefeller úgy diktálta a kőolaj árát az amerikai kontinensen, ahogy jónak látta. Ezzel szemben Kinában jóval áron alul árult. Sőt. Ingyen

lámpákat osztogatott tizezerszámra. Deterdingék kihasználta a Standard mohóságát és amikor megfelelő ciszterna-hajó flottájuk volt, partra raktak Amerikában minden Európában nélkülözhető olajmennyiséget. Olcsóbban adták, mint a konkurrencia. Mégis milliárdokat nyertek vele. Később Kinában és másutt is felvették a versenyt és a kínaiak elfogadták Rockefeller lámpáit, de a Royal olaját égették bennük.

Amikor Rockefellerék látták, hogy az árharcot nem bírják, a petróleumháboru más terepekre tolódott át. A Standard mögött ott állott Washington, de a Royal Dutch-öt London támogatta. Olykor nyíltan is. Így például a Holland-India-i petróleummezők kérdésében. Szumatra szigetén, a djambi nyersolajtelepek négy millió hektár terjedelműek. Hosszas huza-vona után, a holland kormány Deterdingnek engedte át a kitermelést. Ugyanakkor történt ez, amikor a tudósok hirtelen rájöttek arra, hogy az amerikai petróleum tartalékok kiszámítható időn belül kimerülnek, következésképpen másutt kell újabb területeket keresni. 1921 április 19-én Hága az első jegyzéket kapja Washingtonból. 22.-én, 25.-én és május 10.-én még követi három. A jegyzékek hangja fenyegető. Hágában minisztertanács dönt s a válasz határozott „nem”, s igen valószínű, hogy a djambi mezőkön ma már a Standard gépei működnek, ha véletlenül nem találnak újabb kitermelhető területeket, amelyeket azután az amerikaiak kapnak meg. A harc áll mindenütt, ahol egyszer kőolajat találtak valaha. A természet szeszélyes játéka következtében, kőolaj — a szenttelepekkel ellentétben — leginkább politikailag kisebb országokon belül fordul elő. Mindez elősegíti azt, hogy a küzdelem a „semlegesek” bőréen folytatódjék. Annak, hogy a petróleumért hány háború tört ki és hol játszódtak le azok, külön irodalma van, aminek az ismertetésébe itt bele se foghatunk. Akár Costa-Rica és Nikaragua, akár Bolívia és Paraguay háborújáról van szó, vagy a mexikói és egyéb közép és délamerikai államokban feltörő „felkelésekről”, akár a Gran Chaco a kitűzött cél, amelynek meghódításáért nemzeti zászlajukat lobogtatva indultak harcba a bolíviai amazonok is, akár Szíria „függetlensége”, amelyért ezrével haltak meg a druzok, mindegyik csak egyetlen huzás a nagy sakkjátszmában, amely a két petróleum titán illetve az ezeket mozgató hivatalos erők között folyik.

Íme néhány adat inkább.

Kiké a petróleum? *Royal Dutch Shell Cy.* u. n. „angolszász” csoport. A Holland Indiai Királyi Petróleum Kitermelő Társaság (Royal) és az angol Shell Transport and Trading Cy egyesülése. Fióktételeinek száma több, mint száz. Nagyobb vállalkozásai: Asiatic Petroleum Cie, Anglo-Iranian Co. Ltd., stb.

Standard csoport. (Északamerikai.) Ezé az amerikai termelés 40 százaléka. Több száz társaságra oszlik, mert így lehet kijátszani az anti-tröszt törvényeket.

Független USA blokk, az amerikai kontinens termelésének mintegy 30 százaléka a kezében.

A fennmaradó vállalkozások kisebbek, jelentőségük kicsiny. Olasz-francia-angol magántársaságok. Függetlenségük alig. Állami kitermelés egyedül Oroszországban létezik. A termelést három „tröszt” biztosítja: *Embanefit*, (Uráli kerületek), *Grosneft*, (Grosny környéke a Kaukázusban) és *Aszneft* (Baku és környéke). Az eladást külön szerv intézi: *Sojuzneft*.

A világ petróleumtermelésének fejlődése: (7 hordó = 1 tonna)			
1856-1860	104.000	hordó	
1896-1900	129.000.000	"	
1913	385.000.000	"	
1923	1.018.000.000	"	
1932	1.351.000.000	"	
1938	1.978.000.000	"	
1939	2.074.000.000	"	azaz 1939-ben 296 millió tonna.
Világtermelés (1933):		A termelőcsoportok tabellája %-okban:	
U. S. A.	62.1%	Standard Oil	25.76% 16.46%
URSS.	11.6%	Royal Dutch	13.74% 23.32%
Venezuela	8.7%	Független amerikai	
Románia	3.8%	csoport	15.78% 26.10%
		U. R. S. S.	5.67% 10.00%

Az amerikai termelés csökkenését bizonyítja, hogy amíg a Standardé a világ termelőhelyeinek 30 százaléka és az angoloké 14 százalék, addig a termelési kvóta — fenti táblázat szerint — a brit csoportok fejlődő előnyét bizonyítja.

A kőolaj még kiaknázatlan tartalékainak tekintetében a vélemények megoszolnak. Így a *Revue des Industries Chimiques* 1939 júliusában a következőket mondja: „A világ ismert petróleumtartaléka 3800 millió tonna, azaz kb. 15 évi termelés. Feltételezhető tartalékok 12.000 millió tonna, azaz kb. 50 év. Ebben nem szerepel az URSS, amelynek tartalékai 1000 millió tonnára tehetők, viszont Gubkin professzor 2885 millió tonnát tételez fel.“

N A P L Ó

Irta: FEKETE FERENC

*Falánk gyermek elől a rétest,
rabló elől a drága kincset
ahogy rejtik, úgy rejtenénk mi
e napok elől kis életünket.*

*Rejtjük, óvjuk, dédelgetjük,
mint kis csibét a féltő anyja:
a napok héjja-mód leselgő
sodrása jaj, csak el ne kapja;*

*minden percnél megvan az üszke,
minden nap új oldalról támad,
ki gondolna most rügyre, virágra —
ép' csak őrizzük a szarát,*

*a hajló, ép hogy nem tört törzset,
a földbe rejtett gyökeret,
álmunk, vágyunk, jobbik magunk,
mint a hegycsucs úgy mered*